

Ur Mimers brunn

■ ATT VI HAR EN explosion av doktorsavhandlingar inom folkbildningsområdet är möjligen en överdrift. Men frågan är om det någonsin tidigare i Mimerbladets historia har anmälts tre doktorsavhandlingar vid ett och samma tillfälle. Under våren väntas också fler disputationer, som ni får läsa om i september.

På sidan (3) anmäls Niklas Hills avhandling om hur föreningar lär ut demokrati genom föreningshandböcker. På samma uppslag kan ni läsa om Magnus Schoultz studie om äldre studiecirkeldeltagares lärande och hälsa. Härinvid presenteras Maria Arriaza Hults avhandling om icke-formell utbildning i politiska partier.

Sedan Mimers start har det funnits en doktorand knuten till programmet. När den disputerat har en ny antagits. Arriaza Hult blir nu Mimers sjätte doktorand i ordningen att bli färdig.

Hon blir sannolikt inte den sista. Men vi gör nu ett uppehåll innan en ny doktorand antas. I nuläget finns ovanligt många doktorander i utbildning med inriktning mot folkbildning, inte minst inom den pågående forskarskolan för folkhögskolans lärare. Vi utlyser därför i stället en postdokortjänst knuten till Mimer (se s. 2).

Det är en forskartjänst avsedd för relativt nydisputerade. Sådana finns som ni förstår ovanligt många av nu inom fältet. Vi uppmanar intresserade bland dem, oavsett disciplin, att söka och hoppas att sakkunniga får ett brett urval att ta ställning till.

Till Karlstad uppmanas emellertid alla att söka sig, så väl forskare och doktorander som intresserade praktiker. Där arrangeras nämligen 2023 års Mimerkonferensen den 7-8 nov (s. 4) som tar sig an spänningen mellan stad och landsbygd under temat Folkbildning i det lokala. Välkomna!

Henrik Nordvall

Partiutbildning som mobilisering

I AVHANDLINGEN *Party Education as Mobilization: Framing education in Swedish and Spanish political parties of the left* (Linköpings universitet, 2022), undersöker Maria Arriaza Hult vilken betydelse partiintern utbildning har för politisk socialisation. Syftet är att få mer kunskap om hur politiska partier motiverar och utformar internutbildningar för sina medlemmar. Vid tolkningen av partiernas förståelse av sin egen interna utbildningsverksamhet och dess betydelse för konstruktionen av kollektiva identiteter används ett teoretiskt inramningsperspektiv som utvecklats inom studier av hur sociala rörelser ramar in sina budskap. Två svenska och tre spanska partier utgör studiens fem empiriska fall. Alla partierna har vänsterpolitisk orientering, men har olika historia, ideologier och sätt att organisera utbildning. Datamaterialet består av texter relaterade till utbildning och intervjuer med partiföreträdare och studieledare.

Textmaterial används i två delstudier av internutbildning i svenska och spanska partier. I de svenska partierna inramas partierna som sociala rörelser. I Socialdemokraterna betonas positionen som ett regeringsparti medan Vänsterpartiet relateras till en bredare vänsterrörelse. Båda partierna konstruerar flexibla kollektiva identiteter utan tydliga mekanismer för exkludering. Alla önskas välkomna. Vid utbildningar för nya medlemmarna fästs ingen vikt vid övertalning, de förutsätts dela partiets värderingar.

Det tre spanska vänsterpartiernas utbildningar liknar varandra när det gäller utbildningarnas form, men de varierar i ideologiska och politiska budskap. Ett tydligare fokus på en lärare-elev-relation samt på teori framför praktik skiljer dem

Maria Arriaza Hult

från de svenska partierna. Utbildningen inramas både som en rättighet i sig för medlemmar och som ett sätt att införliva dem i funktioner i partiet. Utbildningen kan syfta till att bli politiker (som i spanska socialdemokratiska arbetarpartiet), eller att bli marxist (som i Enad vänster) eller att bli en ny typ av politiker (som i Podemos). I utbildningsmaterialet etableras berättelser som konstruerar kollektiva partiidentiteter och olika typer av idealmedlemmar.

Intervjumaterial från samtliga fall används i två delstudier. I "Educating the left" presenteras tre inramningar av utbildningen: byggande av rörelse, utbildning av ledare samt öppen reflexion. I den fjärde delstudien presenteras tre former av inramning av kollektiva identiteter, eller "we-ness": en där medlemmar öppet inkluderas ("welcome"), en där kollektivets väl står i fokus ("get in line") och en som betonar en känsla av att vara en del av något större ("unite").

Partiintern utbildning stärker den rörelse som omger partierna, förmedlar ▶

► viktig kunskap till framtida ledare och medlemmar och ger utrymme för politisk reflektion. Utbildningen kan stärka medlemmarnas relationer till partierna och bidra till att integrera medlemmar i den kollektiva partigemenskapen.

Studien är ett välkommet bidrag inom ett underutforskat område. Här används det teoretiska inramningsperspektivet på ett nytt sätt. Intressanta tolkningar och bidrag är att kollektiva identiteter kan formas på icke-exkluderande sätt samt begreppet partirörelse som pekar på ett intressant beroende mellan parti och rörelse. Avhandlingen utgör en bra grund för vidare kunskapsutveckling och ger inspiration till att utforska liknande och andra pedagogiska praktiker.

Jorun M. Stenøien
(översatt från norska av
Henrik Nordvall)

Lärande och organisering i förening

I BOKEN *Den lärandeföreningen: Berättelsen om Blå rummet* (Trinambai, 2022) belyser den nydisputerade pedagogen och föreningsforskaren Aron Schoug frågor om organisering och lärande i föreningslivet. Särskild uppmärksamhet ägnas temat demokrati och demokratifostran. Med utgångspunkt i en undersökning av en replokalförening (Blå rummet) söker Schoug svar på två frågor: hur formas en förening av sina människor och hur formas människors av sin förening. Läsaren får förutom inblickar i det individuella och kollektiva lärande som sker bland de föreningsaktiva även en orientering om fallgropar och framgångsfaktorer vid samarbete med studieförbund.

Seniorers lärande och hälsa i cirklar

I SIN DOKTORSAVHANDLING *Seniorers lärande: Intrinsikala värden som hälsoresurs* (Örebro universitet, 2023) undersöker Magnus Schoultz relationen mellan lärande och hälsa bland seniorer. Den tidigare forskningslitteraturen om lärandets betydelse för äldres hälsa har kännetecknats av ett bristande pedagogiskt teoretiserande, menar Schoultz. I många studier framgår sällan klart vad som menas med lärande. Dessutom finns en (allt för) stor betoning på hälsa i bemärkelsen frånvaro av sjukdom.

Det är således med en bestämd teoretisk förståelse av begreppet lärande som ämnet utforskas. Schoultz anlägger ett pragmatiskt perspektiv på lärandeaktiviteter som utgår ifrån John Deweys utbildningsfilosofi. En särskild tonvikt läggs vid hur menings- och värdeskapande genom lärande förstås inom traditionen. Därtill tar författaren avstamp i ett salutogent perspektiv på hälsa inspirerat av medicinsociologen Aron Antonovsky. Därigenom blir det människors förmågor i olika avseenden, och hur dessa – betraktade som hälsoresurser – stärks och utvecklas, som ställs i förgrunden.

Avhandlingen består av tre delstudier: en analys av engelskspråkiga forskningsartiklar om äldres lärande och hälsa; en studie med fokus på upplevelsen av lärandets värden bland deltagare i Senioruniversitets studiecirkel, samt en studie av didaktiska övervägande bland ledare i samma sammanhang. I en sammanbindande kappa syntetiseras resultaten från de två empiriska studierna i form av två modeller. I dessa karakteriserar Schoultz dels de didaktiska överväganden som han ser som kännetecknande för det icke-formella lärandesammanhang han studerat,

Magnus Schoultz

dels dess relation till de hälsoresurser som skapas i sammanhanget.

I avhandlingen uppmärksammas särskilt den typ av lärande som inte har ett instrumentellt syfte. Det vill säga den typ av lärande som människor eftersträvar eftersom lärandeaktiviteten anses ha ett värde i sig. Det förväntas inte leda till något annat som värderas (som att få ett jobb eller en möjlighet att köra bil). Schoultz beskriver detta lärande, med hjälp av Dewey vokabulär, som lärandets intrinsikala värden. De empiriska resultaten pekar tämligen entydigt mot att det är denna typ av lärande som kännetecknar det studerade sammanhanget. Cirkelarnas gemenskap och luststyrd ämnesför djupning bidrar till välmående bland de äldre i olika avseenden och därmed hälsa i salutongen bemärkelse.

Även om Schoultz främst relaterar sina resultat till internationell forskning om äldres lärande och hälsa bör avhandlingen, med sitt empiriska fokus på studiecirkel, vara av stort intresse och relevans även för forskare och praktiker som specifikt intresserar sig för folkbildning.

Henrik Nordvall

Utlysning: Postdokortjänst i folkbildningsforskning

LINKÖPINGS UNIVERSITET SÖKER NU en postdoktor i folkbildningsforskning knuten till Mimer.

Som postdoktor förväntas du bedriva egen forskning med sikte på en forskarkarriär samt bidra till utvecklingen av Mimer och svensk folkbildningsforskning. Vi söker dig som har doktorsexamen inom ämne som bedöms ha relevans för tjänstens inriktning.

Krav för tjänsten är dokumenterad vetenskaplig skicklighet rörande forskning om folkbildande verksamhet. Särskilt meriterande är kunskaper rörande svensk folkbildning och icke-formell utbildning i det civila samhället i Sverige. Meriterande är erfarenhet av att organisera forskarkonferenser och forskarnätverk, erfarenhet av redaktörskap och samverkan inom folkbildningsområdet.

Anställningen är en tidsbegränsad heltidsanställning på två år. Tillträde sker enligt överenskommelse.

Fullständig information om utlysningen och om hur du ansöker hittar du under lediga jobb på Linköpings universitets hemsida (liu.se/jobba-pa-liu/lediga-jobb#).

Din ansökan ska vara Linköpings universitet tillhanda senast den 2 maj.

Demokratin som bildningsväg

ANTOLOGIN *Demokratin som bildningsväg* (Carlsson bokförlag, 2022), är en hyllning till folkbildningsnestorn Gösta Vestlund. De fyra delarna – Jämlikhet, rättvisa och människovärde, Samhällsskick i postsanningens tid, Folkbildningen och den goda medborgaren och Mörka moln över det demokratiska klimatet – antyder att boken övergripande rör sig kring sådant vi tenderar att hålla för självklart, och detta på ett sätt som får särskild fond av samtids debatter och det faktum att det återigen är krig i Europa. I Emil Anderssons bidrag manas exempelvis till eftertanke kring idén om allas lika värde och Sverker Sörlin ifrågasätter i sin tur hela riktningen för demokratin. Genom återuppväckandet av sådana nygamla frågeställningar pekar boken på att demokrati, precis som bildning, är en rörlig och svårförutsägbar process. Samtidigt väcker boken frågor, till exempel om banden mellan dåtida och samtida eliter när det gäller vilka som ska stängas ute från demokratin. I rösträttsdebattens tid var det den obildade pöbeln. Nu tycks istället de värderingar vi håller för gängse riskera att skymma sikten för

eventuell bildningstörst hos så kallade högerpopulister, vaccinnmotståndare och klimatförnekare. När Erik Amnå slutligen deklarerar att folkbildningen aldrig får bli ett elitistiskt projekt leder boken därför till den avslutande tanken att det således borde vara lika givet att folkbilda om bensinupproret som att engagera sig i klimatfrågan.

Johan Söderman

Heldagsseminarium om Demokratin som bildningsväg

DEN 20 SEPTEMBER genomförs det årligt återkommande seminariet "Demokrati och folkbildning" vid Göteborgs universitet. Tanken är som vanligt att låta folkbildningsaktiva och akademiker mötas kring angelägna frågor om bildning, demokrati och samhälle, inspirerade av intressanta föredragshållare. I år utgör antologin "Demokratin som bildningsväg" (se anmälan härinvid) utgångspunkt för arrangemanget. Föreläsare är bland andra Bernt Gustavsson och Sven-Erik Liedman. Arrangörer är Kollegiet Bildningspraktiker, undervisning och livslångt lärande (BULL), Utbildningsvetenskapliga fakulteten vid Göteborgs universitet, Västra Götalands Bildningsförbund och Föreningen för folkbildningsforskning.

För mer information och intresseanmälan kontakta Hans-Åke Höber, sekreterare BULL-kollegiet. hans-ake.hober@gu.se

Demokratisynen i svenska föreningshandböcker

I SLUTET AV förra året försvarade Niklas Hill sin doktorsavhandling *Demokrati på Köpet? Demokratisynen i svenska föreningshandböcker 1949–2010* (Trinambai, 2022). Att man lär sig någonting om demokrati genom att vara aktiv i ideella föreningar är någonting som sedan länge ofta tas för givet. Niklas Hill fokuserar på vad för slags demokrati det är man lär sig, och hur detta har förändrats över tid. I detta syfte har han studerat 169 handböcker i hur man driver en förening från andra halvan av 1900-talet och början av 2000-talet. Han har bland annat sett på hur de förhåller sig till staten, och hur de ser på kvinnors, invandrades och ungdomars medverkan. I materialet från periodens början ägnas väldigt lite utrymme åt att diskutera möjligheter att aktivera medlemmar, ge utrymme till olika kategorier av medlemmar, eller ens till medlemmar i allmänhet. Mot slutet av perioden har detta blivit viktigare. Han visar också hur avgränsningen mellan beslutande möte och föreningsverksamhet har blivit tydligare.

Vid periodens början förekom till exempel kulturinslag i mötena som ett försök att öka intresset. Mot slutet av den har till och med diskussionen börjat flytta ut ur mötet till arbetsgrupper och andra former utanför det formella mötet. Det mest påtagliga resultatet är dock hur lite som egentligen har förändrats under den studerande perioden. Även om handböckerna har blivit mer inkluderande är synen på demokrati i stort sett den samma. Hill beskriver den som en tämligen teknisk demokratisyn där det handlar mer om stadgar, protokoll, och korrekt genomförda omröstningar än om värderingar. Åtminstone är det detta som är i fokus i handböckerna. Det framgår att de ofta har svårt att diskutera fenomen som till exempel "kupper" mot föreningar, som uppfattas som tekniskt sett demokratiskt försvarbara, men som samtidigt ändå framstår som tveksamma för handböckernas författare. Det handlar enligt Hill om en demokratisyn som i grunden bygger på att demokratin tas för given, men samtidigt förvandlas till ett rent tekniskt

Niklas Hill

arbetssätt som kan läras ut genom föreningshandböcker. Han befarar att en sådan demokratisyn också kan göra det svårare för Föreningssverige att möta hotet från antidemokratiska rörelser, i synnerhet om dessa antar formellt demokratiska former för sin organisering.

Tobias Harding

Välkommen till Mimerkonferensen 2023 i Karlstad!

VÄLKOMNA TILL MIMERS årliga forskarkonferens den 7–8 november 2023 som i år arrangeras i samarbete med historieämnet vid Karlstads universitet (Institutionen för Samhälls- och Kulturvetenskap) och Föreningsarkivet i Värmland. Temat för årets konferens är *Folkbildning i det lokala*. Vi riktar blicken mot hur regionala skillnader och historiska förändringsprocesser gör att folkbildning i vid bemärkelse får platsspecifika betydelser. Det kan handla om hur klyftor (sociala, politiska och kulturella) mellan stad och landsbygd inverkar och hur relationen mellan den lokala praktiken och den centrala styrningen tar sig uttryck. Med

temat vill vi även uppmärksamma vad som kännetecknar lokala folkbildningspraktiker: vilka deltar och inte, vilka didaktiska överväganden präglar dess konkreta utformning och vilken betydelse får de för deltagare och lokalsamhälle? I panelsamtal kommer vi särskilt uppmärksamma hur för- enings- och folkrörelsearkiven kan nyttjas för historisk forskning om lokala folkbildningspraktiker. Bidrag med så väl samtida som historiska perspektiv på folkbildning i det lokala är emellertid varmt välkomna.

Konferensen vänder sig både till forskare och till forskningsintresserade praktiker. Forskare inbjuds som vanligt att bi-

dra med paper (ca 5–15 sidor). Bidraget får gärna beröra temat men som vanligt är alla bidrag som berör folkbildning i vid bemärkelse välkomna. Det är en arbetskonferens och därför välkomnas texter som speglar pågående och planerad forskning i olika stadier. Möjligheten att bidra med ett kortare PM (en A4-sida) kring projekt eller idéer om forskning är öppen för både forskare och folkbildare. Deadline för texter är den 2 oktober och de skickas till henrik.nordvall@liu.se. Konferensen kommer att hållas på Karlstads universitets campus. Ytterligare information kommer finnas tillgänglig på: www.liu.se/mimer.

Publicerat

- ▶ **Abrahamsson, K., Jansson, P. & Åkesson, T.** (red.) (2022). *Demokratins som bildningsväg*. Stockholm: Carlsson bokförlag.
- ▶ **Albinsson, S.** (2023). Workers' access to Swedish opera houses and concert halls, 1898–2019. *Journal of Cultural Economics*, 47(1), 1–30.
- ▶ **Arriaza Hult, M.** (2022). Schooling party life—A frame analysis of Spanish left parties' intra-party education. *International Journal of Lifelong Education*, 41(3), 294–307.
- ▶ **Arriaza Hult, M.** (2023). *Party Education as Mobilisation: framing education in Swedish and Spanish political parties of the left*. Doctoral thesis. Linköping: Linköpings universitet.
- ▶ **Arvidsson, A.** (2022). Tell Your Story, Save Our Community: Raising Local Consciousness and Reinforcing Political Mobilization in Bjurholm through Storytelling. *Folklore*, 133(4), 511–525.
- ▶ **Bladh, D., & Nordvall, H.** (2023). Lines of Reasoning When Designing Education for Municipal Councillors in Sweden. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 67(1), 113–125.
- ▶ **Ehn, M & Korsar, J.** (2023) *Folk High Schools and Active Citizenship in Europe: A survey for the Erasmus+ Promociti project*. Österfärnebo: Färnebo folkhögskola
- ▶ **European Journal for Research on the Education and Learning of Adults** (2023) Special issue: Radical popular education today, 14(1).
- ▶ **Fejes, A., & Andersson, P.** (2022). The world's highest participation rate in adult education? The case of Sweden. *Hessische Blätter für Volksbildung*, 72(1), 65–75.
- ▶ **Forslid, T., Ohlsson, A., Rydbeck, K., Skjerdingsstad, K. I., Steenberg, M., & Tangerås, T. M.** (2022). *Shared Reading i Skandinavien: Forskning og praksis*. Oslo: ABM-media AS.
- ▶ **Fürst, H.** (2022). Arrival to a fictional total institution: The Swedish folk high school as a liminal space in literature. *Sociologisk forskning*, 59(3), 321–340.
- ▶ **Hill, N.** (2022). *Demokrati på köpet?: demokratisynen i svenska föreningshandböcker 1949–2010*. Doktorsavhandling, Stockholms universitet. Stockholm: Trinambai.
- ▶ **Lindberg, M., Hvenmark, J., & Nahmfeldt, C.** (2022). Social Innovation for Work Inclusion—Contributions of Swedish Third Sector Organizations. *Nordic Journal of Working Life Studies*, 12(3), 23–44.
- ▶ **Mufic, J., & Andersson, P.** (2023). *Studieförbundens deltagare med funktionsnedsättning*. Stockholm: Folkbildningsrådet
- ▶ **Nordvall, H.** (2022). *Learning beyond formal education in Africa: a selection of contributions to JOPEA 2017–2022*. Linköping University Electronic Press.
- ▶ **Nylander, E., & Holmer, D.** (2022). The latent structure of educational offerings—tracing topics from folk high school catalogues through large-scale content analyses. *Zeitschrift für Weiterbildungsforschung*, 1–25.
- ▶ **Rasmussen, C. H., Rydbeck, K., & Larsen, H.** (red.) (2022). *Libraries, Archives, and Museums in Transition: Changes, Challenges, and Convergence in a Scandinavian Perspective*. Taylor & Francis.
- ▶ **Schoug, A.** (2022). *Den lärande föreningen: berättelsen om Blå rummet*. Stockholm: Trinambai.
- ▶ **Schultz, M.** (2023). *Seniorers lärande: intrinsikala värden som hälsoresurs*. Doktorsavhandling. Örebro : Örebro universitet.
- ▶ **Söderman, A.** (2022). Folkhögskolan och pandemin: Om nostalgi i pedagogisk exil. *Utbildning & Demokrati—tidskrift för didaktik och utbildningspolitik*, 31(2), 75–97.
- ▶ **Söderman, J.** (2023). Om folkbildningsmässig särart i idrottsrörelsens studieförbund SISU Idrottsutbildarna. *Utbildning och Lärande/Education and Learning*, 17(1), 25–43.

- ▶ **Ydremark, T.** (2022). *Efter flykten: En studie av civilsamhällets betydelse för deltagande och tillhörighet efter påtvingad migration*. Doktorsavhandling. Stockholm: Marie Cederschiöld högskola.

Kalendarium

25–27 MAJ: ESREA Active Democratic Citizenship and Adult Learning Research (ADCAL) Network Conference: Movements for Democracy, Critical Learning and the Limits of What we Know. Plats: University of Belgrade, Serbien.

20 SEPT: Demokrati och folkbildningseminariet. Tema: Demokratins som bildningsväg. Plats: Göteborgs universitet. Arr: Göteborgs Universitet, Västra Götalands Bildningsförbund och Föreningen för folkbildningsforskning.

7–8 NOV: Mimers forskarkonferens. Plats: Campus Karlstads universitet Arr: Mimer, historieämnet vid Karlstad universitet (Institutionen för Samhälls- och Kulturvetenskap) och Föreningsarkivet i Värmland.

Har du tips på ny litteratur för Publicerat-listan eller på planerade aktiviteter av intresse för vårt Kalendarium? Vill du gratis få Mimerbladet skickat till dig eller avsluta din prenumeration? Hör av dig till linda.alm@liu.se. Läs LiU:s integritetspolicy <https://liu.se/artikel/integritetspolicy-liu> om du vill veta mer om hur vi behandlar dina personuppgifter.